📸 מבעד לעדשה: מסגור, זווית וקלוז-אפ בצילום

כיתה ו' | אומנות | 45 דק' | שיעור לפי מעגל הלמידה · מערך למורה

❓ איך הצלם מחליט מה נראה ומה נשאר בחוץ – ואיך ההחלטה הזאת משנה את הסיפור?

עיגון בתוכנית הלימודים: שכבות ד'–ו' – מושגי יסוד באומנות: צילום; המרחב הווירטואלי (תכנית הלימודים באומנות לבית הספר היסודי הממלכתי והממלכתי-דתי (התשע"ו), משרד החינוך – הפיקוח על הוראת האומנות – פרק "שכבות ד-ו", הצעה לתכנים ולנושאים ודוגמאות)

„מושגי יסוד באומנות כגון: (...) צילום: דמות, רקע, עומק, מסגרת, צילום פורטרט, קלוז-אפ, צילום נוף, אור וצל, צילומי משפחה, צילום פרסומות, ועוד. (...) המרחב הווירטואלי: (...) המחשב, רשתות חברתיות, פרסומות, עיצוב ועוד."

מטרות

מטרה מרכזית: התלמידים ייצרו סיפור בארבע תמונות (רחב, בינוני, קלוז-אפ וזווית מיוחדת) וינמקו בכתב כל בחירה של מסגור או זווית בעזרת מושגי הצילום.

- התלמידים יבחינו בין צילום רחב, צילום בינוני וקלוז-אפ ויסבירו מה כל אחד מדגיש.
- התלמידים יזהו את השפעת זווית הצילום (נמוכה, גבוהה, גובה העיניים) על האופן שבו הנושא נתפס.
- התלמידים ימקמו נושא במסגרת לפי כלל השלישים לפחות פעם אחת ויסבירו את הבחירה.
- התלמידים יפעלו לפי כללי רשות ופרטיות בצילום ובפרסום.

ידע קודם: צילום יומיומי בטלפון (רוב התלמידים). · מושגי קומפוזיציה ממרכז ושוליים מכיתות קודמות. · שבר "שליש" וחלוקה לחלקים שווים (מתמטיקה).

מושגים: מסגור · צילום רחב · קלוז-אפ · זווית צילום · כלל השלישים · נקודת מבט

חומרים: מסגרת נייר ("עינית") לכל תלמיד: קרטון בגודל גלויה עם חלון מלבני גזור · טאבלטים או טלפונים של בית הספר לפי האפשרות (או דפי סקיצה בגודל מסך) · דף משימה: סיפור בארבע תמונות · חפץ או פינה מעניינת בכיתה לצילום (עציץ, מדף ספרים, דגם) · מחשב או לוח חכם

בטיחות: מצלמים רק בשטח בית הספר ובליווי. לא מצלמים פנים של תלמידים בלי רשות, ותמונות לא עולות לרשת בלי אישור בית הספר.

מהלך השיעור לפי שלבי מעגל הלמידה

1. פתיחת המעגל – איתור ידע קודם **6 דק'**	*מאתרים ידע קודם על צילום יומיומי ומעלים השערה.* 1. מקרינה שתי תמונות של אותו מקום בבית הספר: אחת רחבה מלמעלה, אחת קרובה מאוד לפרט. "האם זה אותו מקום? מה כל תמונה מספרת?" 2. "כמה תמונות צילמתם השבוע? כמה מהן תכננתם לפני הלחיצה?" 3. מציגה את השאלה המובילה ומבקשת השערה כתובה. **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: "בתמונה הרחבה רואים כמה החצר גדולה, בקרובה רואים רק את הברז הישן". • השערה צפויה: "מה מצלמים חשוב יותר" – נבדק בהתנסות.

2. התנסות **11 דק׳**	*התנסות: מסגור באותו נושא בשלוש דרכים בעזרת עינית נייר – לפני המושגים.* 1. מחלקת עינית נייר ומבקשת לבחור נושא אחד בכיתה (עציץ, מדף, דגם). 2. שלושה סיבובים של דקה וחצי: (א) שיראו את כל הנושא ואת מה שסביבו; (ב) רק פרט אחד; (ג) מלמטה ואחר כך מלמעלה. אחרי כל סיבוב – סקיצה מהירה של מה שבחלון. 3. בתחנת המחשב: זוגות מקבלים החלטות של צלם בסימולטור "צלם העיתון". 4. שואלת בזמן העבודה: "מה נשאר בחוץ כשקירבתם? איך נראה העציץ מלמטה – גדול או קטן?" 🕹️ **סימולטור:** צלם העיתון של בית הספר – קבלו את כל ההחלטות והגיעו לכתבה מוכנה לפרסום. (בעמוד השיעור באתר) **תשובות צפויות:** • תצפית צפויה: "מלמטה העציץ נראה כמו עץ ענק". • קושי צפוי: מזיזים את העינית ולא את הגוף, והזווית לא משתנה ← המורה מבקשת להתכופף או לעמוד על כיסא נמוך בליווי.
3. המשגה **9 דק׳**	*מהסקיצות אל השפה של הצלם: גודל שוט, זווית, כלל השלישים.* 1. תולה סקיצות ושואלת: "מה משותף לכל הסקיצות שבהן רואים רק פרט? ולכל אלה שצוירו מלמטה?" – ונותנת שמות: צילום רחב, בינוני, קלוז-אפ; זווית נמוכה, גבוהה, גובה העיניים. 2. מקרינה קטע מהסרטון על זוויות צילום (כשתי דקות) ומבקשת לרשום זווית אחת ואת הרגש שהיא יוצרת. 3. אני מדגימה: משרטטת על הלוח מסגרת מחולקת לשלישים, ממקמת דמות פעם במרכז ופעם על קו השליש, וחושבת בקול: "על קו השליש נשאר מקום לגינה שמאחוריה – רואים גם אותה וגם את המקום." 4. נעשה יחד: הכיתה מכוונת את המורה איפה למקם עץ בודד במסגרת כדי שייראה בודד, ומנמקת. מוסיפה כלל של צלם אחראי: מצלמים אדם ומפרסמים רק ברשותו. **מושגים:** מסגור – ההחלטה מה ייכנס לתמונה ומה יישאר מחוץ לגבולותיה. · קלוז-אפ – צילום קרוב מאוד שמראה פרט אחד – פנים, יד, עלה – ומדגיש אותו. · צילום רחב – צילום שמראה את הנושא ואת כל מה שסביבו – מקום, נוף, קבוצה. · זווית צילום – הגובה והכיוון שממנו מצלמים: מלמטה, מלמעלה או בגובה העיניים. · כלל השלישים – מחלקים את המסגרת לשלושה חלקים שווים לאורך ולרוחב ומציבים את הנושא על אחד הקווים או בנקודת מפגש שלהם. 🎬 **סרטון:** Camera Angles with Zach King (King Film School) – youtube.com/watch?v=tD63b6Z-Tr0 **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: "זווית נמוכה עושה את הדמות גבוהה וחזקה". • תפיסה שגויה נפוצה: "כלל השלישים אומר לשים הכול בצד" ← המורה מבהירה: הנושא על קו או בנקודת מפגש, וזה כלי – לא חוק. **שאלות מסדר חשיבה גבוה:** • למה בפרסומות מצלמים לעיתים קרובות מוצרים מזווית נמוכה? (הסקה)

4. יישום – ביצועי הבנה **11 דק'**	*ביצוע הבנה: סיפור בארבע תמונות שבו כל בחירה מנומקת.* 1. מציגה את המשימה: "בוקר בבית הספר שלנו" – רחב שפותח, בינוני, קלוז-אפ וזווית מיוחדת. 2. עכשיו לבד (בזוגות): בכיתה עם טאבלטים מצלמים; בלי מכשירים משרטטים ארבע מסגרות בעזרת העינית. 3. מזכירה: לא מצלמים פנים של חברים בלי רשות; מספרים דרך ידיים, חפצים, צללים ומקומות. מתחת לכל תמונה – משפט: מה בחרנו ולמה. 4. עוברת ושואלת: "למה הקלוז-אפ הזה? מה הוא מוסיף לסיפור?" **משימה:** צרו סיפור בארבע תמונות על בוקר בבית הספר: רחב, בינוני, קלוז-אפ וזווית מיוחדת. מתחת לכל תמונה כתבו מה בחרתם ולמה. בלי פנים של אנשים שלא נתנו רשות. **תשובות צפויות:** • נימוק צפוי: "צילמנו את התיק מגובה הרצפה כדי שייראה כבד מאוד". • קושי צפוי: ארבע תמונות באותו גודל שוט ← המורה מבקשת לסמן ליד כל תמונה את סוג הצילום ולבדוק שיש ארבעה שונים. **שאלות מסדר חשיבה גבוה:** • איך היה משתנה הסיפור אם הייתם מחליפים את הסדר – קלוז-אפ קודם ורחב בסוף? (הערכה)
5. סגירת המעגל – רפלקציה והערכה **8 דק'**	*סגירת המעגל: הצגה, כרטיס יציאה, שאלון וחזרה להשערה.* 1. שני זוגות מציגים, והכיתה מזהה את סוג הצילום והזווית בכל תמונה (2 דק'). 2. כרטיס יציאה (2 דק'): מוצגת תמונת פרסומת (מוצר מזווית נמוכה, בקלוז-אפ). "כתבו את סוג הצילום ואת הזווית, ולמה לדעתכם הצלם בחר בהם." 3. שאלון בלוח החכם (3 דק'). 4. חוזרת להשערה מהפתיחה (דקה): "מה גילינו – מה מצלמים או איך מצלמים?" **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה בכרטיס: "קלוז-אפ בזווית נמוכה – כדי שהמוצר ייראה גדול וחשוב". • טעות צפויה: מזהים את הזווית אבל לא מנמקים ← המורה מוסיפה לכרטיס את המילה "כדי ש..." 📝 **שאלון** (7 שאלות) **ורפלקציה** – בדף לתלמיד. 🎟️ **כרטיס יציאה:** בתמונת הפרסומת שעל הלוח: מה סוג הצילום, מה הזווית, ולמה לדעתכם הצלם בחר בהם? • מזהה נכון את גודל השוט (קלוז-אפ) • מזהה נכון את הזווית (נמוכה) • מנמק בעזרת ההשפעה על הצופה ("כדי שייראה גדול/חשוב")

הלימה: מטרה – פעילות – עדות

הבחנה בין גודלי שוט	התנסות (עינית) והמשגה (מיון סקיצות)	הסקיצות, שאלות 1 ו-4 בשאלון
השפעת זווית הצילום	התנסות, סרטון וסימולטור	החלטות בסימולטור, שאלה 2, כרטיס היציאה
כלל השלישים	המשגה – הדגמה ומיקום משותף; יישום	תמונה אחת בסיפור לפי כלל השלישים + נימוק, שאלה 3
רשות ופרטיות	המשגה ויישום (תנאי המשימה)	הסיפור בלי פנים ללא רשות, שאלה 5

התאמה לשונות

מתקשים	• כרטיס עם דוגמה מצוירת לכל סוג צילום וזווית • סיפור בשלוש תמונות במקום ארבע • עינית עם קווי שליש מסומנים

בינוניים	• סיפור בארבע תמונות עם נימוק לכל אחת • כלל השלישים לפחות פעם אחת
מתקדמים	• לצלם את אותו סיפור פעמיים – שמח ומסתורי – ולהסביר מה שינו במסגור ובזווית • לנתח פרסומת אמיתית: אילו החלטות צילום נועדו לשכנע?

מחוון

- בסיפור ארבעה סוגי צילום שונים וברורים.
- כל תמונה מלווה בנימוק שמשתמש במושגים.
- כלל השלישים מיושם לפחות פעם אחת והתלמיד מסביר למה.
- אין פנים של אנשים בלי רשות.

רב-תחומיות

- כישורי חיים: אחריות ברשת: רשות לצלם ולפרסם, שמירה על פרטיות של חברים – החלטות שהתלמידים מקבלים כאן בפועל.
- מתמטיקה: כלל השלישים: חלוקת המלבן לשלושה חלקים שווים לאורך ולרוחב – שימוש בשבר שליש ובחלוקה שווה.

תשובות השאלון: 1–ב · 2–א · 3–ב · 4–ב · 5–ב · 6–ב · 7–א

📸 מבעד לעדשה: מסגור, זווית וקלוז-אפ בצילום

שם _____ כיתה _____ תאריך _____

❓ איך הצלם מחליט מה נראה ומה נשאר בחוץ – ואיך ההחלטה הזאת משנה את הסיפור?

🕹️ **בסימולטור: קבלו את כל ההחלטות והגיעו לכתבה מוכנה לפרסום.**
איזו החלטה שינתה הכי הרבה את הסיפור של התמונה? למה?

_____

_____

🛠️ **משימה:** צרו סיפור בארבע תמונות על בוקר בבית הספר: רחב, בינוני, קלוז-אפ וזווית מיוחדת. מתחת לכל תמונה כתבו מה בחרתם ולמה. בלי פנים של אנשים שלא נתנו רשות.

_____

_____

_____

📝 שאלון

1. מה מתאים לתמונה שצריכה להראות את כל חצר בית הספר?

◯ קלוז-אפ ◯ צילום רחב ◯ צילום מאוד קרוב של שער

2. צילמו כלב קטן מלמטה, מגובה הרצפה. איך הוא ייראה?

◯ גדול וחזק יותר ◯ קטן וחלש יותר ◯ בדיוק אותו דבר

3. מה עושים בכלל השלישים?

◯ מצלמים שלוש תמונות של אותו דבר ◯ מחלקים את המסגרת לשלושה ומציבים את הנושא על אחד הקווים

◯ מצלמים רק בשעה שלוש

4. מה מבליט קלוז-אפ?

◯ את הסביבה כולה ◯ פרט אחד – רגש, מרקם או חפץ ◯ את מספר האנשים במקום

5. מתי מותר לפרסם תמונה של חבר באתר בית הספר?

◯ תמיד, אם התמונה יפה ◯ רק אם הוא נתן רשות (ובבית הספר – לפי כללי בית הספר) ◯ רק אם הוא בצד התמונה

6. צלם בחר לצלם מול השמש וקיבל צללית שחורה. מה נכון?

◯ זו תמיד טעות ◯ זו יכולה להיות בחירה אומנותית מכוונת ◯ צללית אי אפשר לצלם

7. מה משותף לגודל שוט, זווית ומסגור?

◯ כולם החלטות של הצלם שמשנות את הסיפור ◯ כולם הגדרות של המצלמה בלבד ◯ אין ביניהם קשר

🎟️ **כרטיס יציאה:** בתמונת הפרסומת שעל הלוח: מה סוג הצילום, מה הזווית, ולמה לדעתכם הצלם בחר בהם?

_____

_____

🪞 רפלקציה

מה למדתי היום על ההחלטות של צלם?

איך העינית עזרה לי להבין מסגור?

מה הפתיע אותי כשמסגרתי את אותו נושא בשלוש דרכים?

איפה אשתמש בזה – בטיול, באירוע משפחתי, בעבודה לבית הספר?

איזה סוג צילום עוד הייתי רוצה לנסות?

אני יכול/ה...	בטוח/ה	כמעט	עוד לא
אני יכול/ה להבחין בין צילום רחב, בינוני וקלוז-אפ.			
אני יכול/ה לבחור זווית צילום שמשרתת את הסיפור.			
אני יכול/ה למקם נושא לפי כלל השלישים.			
אני יכול/ה לצלם ולפרסם תוך שמירה על רשות ופרטיות.			